

Бурят-Монголой
ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй
Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

Сөн 20 мүнгөн

Колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ
гурбан жэлэй түсэбые колхоз ба совхоз бүхэнэй болзорхоонь урид
дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө хамаг бүхы хүсэ шадлаа
үгэхые бүхы коммунистууд ба комсомолецуудые, эрэгтэй ба
эмэгтэй колхознигуудые, совхозуудай ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэ-
дые, республикын хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые ВКП(б)-гэй Обкомой
плениум уряална.

(ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой 5-дахи пленумэй тогтоолһоо.)

СССР-эй Министруудай Советэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй баталан абаһан
совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй (1949—1951 онуудай)
түсэбые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай
(1949 оной июнин 13—14-дэ болоһон ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой
5-дахи пленумэй тогтоол)

СССР-эй Министруудай Советэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй баталан
абаһан колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ
гурбан жэлэй (1949—1951 онуудай) түсэб болбол малажалые бүхы хэм-
жээгээрнэ дэбжүүлхын түлөө, Бурят-Монголые ехэ ашаг шэмэтэ
малажалтай республика болго-
нын түлөө тэмсэхэднэ областной
партияной организацида дайшалхы
программа боложо үгэнэ гэжэ
ВКП(б)-гэй Обкомой пленум тоо-
лоно.

Республикын хүдөө ажахын гол
барин болохо малажал хадаа
дайнай болоһон жэлүүдтэ адуу-
лан, тэжээлгэ ба харууһанай муу-
һанан дээрээ нилээд хороһон
байха юм.

Республикын колхозуудай ба сов-
хозуудай малажалда байгаа ехэ-
нүүд дутагдалууд хадаа нилээд
олон аймагуудай партийна, совет-
скэ ба хүдөө ажахын органуудай
малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ зо-
хихо анхаралаа үшөөл хандуу-
даггүй байһанай тухай, адуу
малай тоо толгойе олошоруулха
ба ашаг шэмэнь дээшлүүлхэ зо-
рилоонуудые шийдхэлгэдэ колхоз-
нигуудые, совхозуудай хүдэлмэ-
рилэгшэдые ба хүдөө ажахын мэргэ-
жэлтэдые хулаар элсүүлдэг байһа-
най тухай, малажалай хүдэлмэ-
рилэгшэдэй дунда олонийтын-поли-
тическикэ ба культурно-гэгээрэлэй
хүдэлмэринэ хангалтагүйгөөр
ябуулдаг байһанай тухай, мала-
жалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда

социалистическэ мэрысэлгые, мүн
тэршэлэн малажал дээрхи тү-
рүүшүүлэй дүй дуршэлые нэб-
тэрүүлхэ ба тарааха ябадалые
хулаар эмхидхэдэг байһанайн
тухай, малажалай фермэнүүдэй
хүдэлмэрилэгшэдтэ ажаһуудалы-
культурна шухала условинуу-
дые байгуулхын түлөө үдэр бүри
ханалаа табидаггүй байһанайн
тухай гэршэлнэ гэжэ ВКП(б)-гэй
Обкомой пленум тоолоно.

СССР-эй Министруудай Сове-
дэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй бата-
лан абаһан колхозно ба совхозно
нийтын ашаг шэмэтэ малажалые
хүгжөөхэ гурбан жэлэй (1949—
1951 онуудай) түсэбтэй зохилдуу-
лан, ВКП(б)-гэй Обкомой пленумэй
тогтоохонь хадаа:

дахин хаадаг болохо, хүтэй үнээ-
дые зунай сагта һүндлнэ адуу-
лаг ба ногоон болон концентриро-
ваннэ тэжээлээр тэжээдэг болохо;
е) һүе даб гэхээр хадагалжа ба
буйлуулжа байхын тулада һүнэй-
товарна бүхы фермэнүүд дээгүүр
һүнэй гэрнүүдые тусгаар түхээрнэ
бариха, тини томо фермэнүүдтэй
колхозуудта өһөһын сыр ба тоһо
гаргаха заводуудые бариха ба тү-
хээрхэ;
ж) һү хаалгын түсэбтэ даалга-
барине бригада ба һаачман бүхэ-
нэй дүүргэлтын хойноһоо саг үргэл-
жын хиналта тогтоохо.

Колхозуудай нийтын хони ямаанай тоо толгойе олошоруулха ба
хонин ажалай ашаг шэмэнь дээшлүүлхэ талаар

«Дайнай һүүлэй үедэ хүдөө
ажалые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэм-
жээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй
Февральска пленумэй тогтоолые
бодото дээрнэ бэелүүлхын тү-
лөө тэмсэжэ, республикын кол-
хозууд ба совхозууд дайнай
һүүлэй үедэ нийтын малажалые
бодхоргоон бодхоохо хэрэгтэ зэ-
дүүрнэ нэгэн һайн аша үрүнүү-
дые туйлаба. 1948 он соо эбэр-
тэ бодо малай тоо толгой кол-
хозуудта 12,5 процентээр, совхо-
зуудта — 24,9 процентээр, хони
ямаан колхозуудта — 14,2 процен-
тээр, совхозуудта — 5,0 процен-
тээр, гахай колхозуудта — 121,2
процентээр, совхозуудта — 131,8
процентээр олон болобо.

Сабшалан ба бэлшээрин газра-
раар дутамаггүй аад лэ, тэд-
дэнинэ эзэн бусаар хэрэглэ-
һэн дээрнэ, мүн тэдэнинэ һай-
жаруулха хэмжээ-ябуулгануудые
жэлнэ жэлдэ дүүргэдэггүй дээр-
нэ нилээд олон колхозууд саб-
шалангайгаа ургасые бага бол-
гоһон, сабшалан дээрнэ тон бага
үбнэ бэлдэхэдэг байна.

Тэжээлэй культурануудые ур-
гуулха ябадалые тоодоггүй бай-
һан дээрнэ нилээд олон колхозууд
колхозной севообороттошые, мүн
фермэнүүд шадарайнгаа
участогуташые олон жэлэй но-
го ба тэжээлэй корнеллоуудые
тариха түсэбөө дүүргэнгүй, мүн
һолоомо ба михинэ суглуулха,
хадагалха, хэрэглэхэ яба-
далые тон хангалтагүйгөөр үн-
гэрэнэ. Шэмэтэ тэжээлүүдые бэ-
лэхэдгэдэ, илангаяа силосе да-
ралгада ёһо тэдгээр ба эзэн
бусаар хандааг олон тоото ба-
ринтанууд бин.

амидын шэгнүүрые дээшнэ болгохо
ба таргалуулха, тэрэнэй ашаар
малые үсөөрөн тусаадаг болохын
тулада республикын хүдөө ажахын
Министерствые, ВКП(б)-гэй айко-
муудые ба аймгүйсэдкомуудые
ингэжэ уялгалха:

5. Колхозуудай нийтын хони
ямаадай тоо толгойе нимэ хэм-
жээндэ хүргэхэ гэдэл: 1949 оной
эсэстэ 637,0 мянган толгойһоо
үсөөн бэшэ, тэрэ тоодо 520,0 мян-
ган толгой хонид, 1950 оной эсэ-
стэ 760,0 мянган толгойһоо үсөөн
бэшэ, тэрэ тоодо 640,0 мянган тол-
гой хонид, 1951 оной эсэстэ 970,0
мянган толгойһоо үсөөн бэшэ, тэрэ
тоодо 850,0 мянган толгой хонид
байха ёһотой.

бэшэ ноотагай үүлтэрэй шэртүүн
нооһотой хонидые нарин ба шэр-
үүбтэр нооһотой хусануудта та-
бижа шувьһые холихо;
д) нарин ба шэрүүбтэр нооһотой
хонидто ноотагай бүдүүн нооһо-
той хусадые табиха ябадалые хо-
римжолхо;
е) мяханай ресурснуудые ехэ
болгохын ба нооһо хайшалгые
дээшлүүлхын тулада нарин ба
шэрүүбтэр нооһотой үүлтэрэй эрьс-
нуудые 3—4 наһатай болоторын
колхозуудта үсхэжэ байха;
ж) гүрэндэ тушаагдаха хони-
ной дунда зэргын амидын шэгнүү-
рые 1949 ондо 35 килограммнаа,
1950 ондо 38 килограммнаа, 1951
ондо 40 килограммнаа доошо бэшэ
болгохо.

Гэбшэе, республикын нилээд
олон колхозуудта, мүн совхозууд-
ташые малажалай юрэнхы байдал
хангалтагүй байһан заандаа.

Тэжээлэй культурануудые ур-
гуулха ябадалые тоодоггүй бай-
һан дээрнэ нилээд олон колхозууд
колхозной севообороттошые, мүн
фермэнүүд шадарайнгаа
участогуташые олон жэлэй но-
го ба тэжээлэй корнеллоуудые
тариха түсэбөө дүүргэнгүй, мүн
һолоомо ба михинэ суглуулха,
хадагалха, хэрэглэхэ яба-
далые тон хангалтагүйгөөр үн-
гэрэнэ. Шэмэтэ тэжээлүүдые бэ-
лэхэдгэдэ, илангаяа силосе да-
ралгада ёһо тэдгээр ба эзэн
бусаар хандааг олон тоото ба-
ринтанууд бин.

1. Республикын колхозуудай
эбэртэ бодо малай тоо толгойе
1949 оной һүүл болотор 260,0 мян-
ган толгойһоо үсөөн бэшэ, 1950
оной һүүл болотор 300,6 мянган
толгойһоо үсөөн бэшэ, 1951 оной
һүүл болотор 360,0 мянган тол-
гойһоо үсөөн бэшэ болгохо.

а) малаа зунай бэлшээрндэ гар-
гахын урда тээ бэлшээрндэ ябажа
таргалха малай тусхай гүүртэнүү-
дые мал сооһоо шэлэжэ жэл
бүри бин болгохо, тинхэ зуураа
бэлшээрндэ таргалха ябаа малнуу-
дай гүүртэнүүдые эрхим бэлшээрин
газарт ябуулха, мал уһалха газары
бэлшээрн дээрнэ бин болгохо,
мүн малые түхээрн сүүдхэ соо
бэлшээлгые эмхидхэхэ;

6. Нарин нооһотой ба шэрүү-
бтэр нооһотой хонидые олон болго-
хо зуураа, тэдэнинэ нооһы ба
мяха үгэлгые ехэ болгохо гэшнэ
нийтын хонин ажалые хүгжөөхэ
талаар республикын колхозуудай
гол зорилгон гэжэ тоолохо.

7. Нарин ба шэрүүбтэр нооһотой
хонидые үсхэбэрлэхэ даалгавари-
нуудые дүүргэнэйнгээ һүүлээр бу-
рят-монгол бүдүүн нооһото
хонидой тусхай отарануудые эмхид-
хэжэ, тэдэнинэ нарин ба шэрүүб-
тэр нооһотой хонидоо заабол
аминдан байлгадаг болохые бэл-
шээрн эхэтэй колхозуудта һайшаан
дуралдаха.

Республикын колхозууд эбэртэ
бодо мал, гахай ба шубуунай тоо
толгойгоор дайнай урда тээхи хэм-
жээндэ үшөөл хүржэе шадлаагүй.
Нилээд олон колхозууд гахай ба
шубуунай фермэнүүдгүй, тингээд,
мүнөө байһаные фермэнүүдэй
сэдэлонхын тон үсөөн, заримандаа
үсөөн — 3 эмэ гахайтай ба 30—40 таяха-
амалай байдаг. Мүн нилээд олон кол-
хозуудай фермэнүүд дээгүүр эбэр-
тэ бодо малай ба хони ямаадай
тоо толгой тон үсөөн, малажалые
хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб абта-
ннай дашарамдулан СССР-эй
Министруудай Советдээр тогтоо-
гын минимумдэ (доодо зэргын
тоодо) холо хүрэхгүй байха юм.

Зарим колхозуудта малай бай-
ранууд хэрэгтэй болоһон эр-
гээрэ баригдаагүй, зүгөөр,
мүнөө байһан байранууд саг
соогоо заһабарилгадаггүй бай-
ха юм. Тэрэн дээрнэ болгохо
адуу мал үбэлэй үедэ нэгэ
байра соо олоороо шахасалдажа
түрискэлдэжэ, хангалтагүй услови-
нуудта байлгадаг. Энэнь малай
ашаг шэмэнь багадаагад, малай үб-
шэнгүүдые бин болгодог, олон
ушарнуудта адуу малые, илангаяа
залуу малые үхүүлдэг байха юм.

2. Республикын хүдөө ажахын, Ми-
нистерствые, ВКП(б)-гэй айкомуу-
дые ба аймгүйсэдкомуудые, колхозуудай
правленинүүдые ба эхин
партияной организацинуудые ингэ-
жэ уялгалха:

а) малай үхэхэ ябадалые болгоул-
ха ба эхэ малай һубайрха яба-
далые үгы хэжын тулада хэмжээ-
нүүдые абаха, малые адуулха, ха-
рууһалха ба тэжээхэ ажалые
эрид һайжаруулха;

7. Нарин ба шэрүүбтэр нооһотой
хонидые үсхэбэрлэхэ даалгавари-
нуудые дүүргэнэйнгээ һүүлээр бу-
рят-монгол бүдүүн нооһото
хонидой тусхай отарануудые эмхид-
хэжэ, тэдэнинэ нарин ба шэрүүб-
тэр нооһотой хонидоо заабол
аминдан байлгадаг болохые бэл-
шээрн эхэтэй колхозуудта һайшаан
дуралдаха.

8. Хонид ба ямаадай нийтын тоо
толгойе олошоруулха гурбан жэл-
лэй түсэбтэ даалгаваринуудые
дүүргэхын тулада республикын хүд-
өө ажахын Министерствые,
ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгүй-
сэдкомуудые ингэжэ уялгалха:

Адуу малаа муугаар адуулжа ба
дээшлүүлжэ, мүн муугаар харуу-
лалжа байһанһаа боложо, малай
хүдэдэг ба һубайрдаг дээрнэ рес-
публикын нилээд олон колхозуудта,
нийтын малажал хадаа жэл бүри
эхэ гарзада оролог ба тон бага
ашаг шэмэ үгэдэг байна. 1948 он соо
толхозуудта эбэртэ бодо малай 4,1
процентнэ, хони ямаадай 3,6 про-
центнэ, гахайн 8,6 процентнэ үхэ-
лэн байгаа. 1947 онойхи до орходоо
ашаг хэдэ дээрэ болоһон байбашые,
ашаг шэмэтэ бүхы түрэлэй малай
үл абалга, мүн һү хаалга ба нооһо
байшалаалга тон бага байһан, тини
арим колхозуудта түсэбтэ даалга-
варинуудта орходоо холо доогуур
байһан юм.

Республикын хүдөө ажахын Ми-
нистерство ба тэрэнэй ноотагай ор-
ганууд, мүн ВКП(б)-гэй олон айко-
мууд ба аймгүйсэдкомууд адуу
малай үүлтэрые һайжаруулха, ашаг
шэмэнь дээшлүүлхэ асуудлануудые
хангалтагүйгөөр эрхилнэ, колхозуудта
үүлтэрэй малай тоо тол-
гойе олошоруулхын тулада, үнэтэй
үүлтэрэй малнуудай һүргые үсхэхэ
ба үүлтэрые дам һайжаруулхын
тулада зохихо хэмжээнүүдые аба-
нагуй. Адуу малай һубайрлагатай
тэмсэхэ хэмжээнүүдэй нэгэн болохо
ба тэдэнэй шанарые һайжаруулха
арга болоһон—хүдөө ажахын мал-
нуудые искусственнаар үржүүлхэ
ябадалые колхозуудта үргэнөөр нэб-
тэрүүлхын тулада эрид хэмжээнүү-
дые тэдэнэр баһал абанагуй. Пле-
менной малнуудта харууһалгын ба
тэжээлгын эрхим һайн эрхэ байда-
дые бин болдоггүй тон буруу
практика зарим аймагуудта үшөөл
үргэлжэлөөр. Тэрэй дээрнэ боло-
ложо ноотагай үүлтэрэй малые ме-
тизацилланы ашаар түрэн мал-
нууд ашаг шэмэ багатай байдаг.

б) гүрэндэ тушаагдаха малай
амидын шэгнүүрые дээшнэ болгохо
ба таргалуулха, тэрэнэй ашаар
малые үсөөрөн тусаадаг болохын
тулада республикын хүдөө ажахын
Министерствые, ВКП(б)-гэй айко-
муудые ба аймгүйсэдкомуудые
ингэжэ уялгалха:

а) колхозуудта нарин ба шэрүү-
бтэр нооһотой хонидой нийтын
тоо толгойе нимэ хэмжээндэ хүр-
гэхэ гэдэл: 1949 ондо 240,0 мян-
ган толгойһоо үсөөн бэшэ, 1950
ондо 300,0 мянган толгойһоо үсөөн
бэшэ, 1951 ондо 380,0 мянган
толгойһоо үсөөн бэшэ;

9. Республикын колхозуудта
нийтын гахайнуудай тоо толгойе
олошоруулха ба гахайн ажалай ашаг
шэмэнь дээшлүүлхэ талаар

а) колхозуудта нарин ба шэрүү-
бтэр нооһотой хонидой нийтын
тоо толгойе нимэ хэмжээндэ хүр-
гэхэ гэдэл: 1949 ондо 240,0 мян-
ган толгойһоо үсөөн бэшэ, 1950
ондо 300,0 мянган толгойһоо үсөөн
бэшэ, 1951 ондо 380,0 мянган
толгойһоо үсөөн бэшэ;

СССР-эй Министрүүдэй Сөвөдэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй баталан абаһан колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөхө гурбан жэлэй (1949—1951 онуудай)

түсэбье дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай

(1949 оной июнин 13—14-дэ болоһон ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой 5-дахи пленумэй тогтоол)

(Ургэлжэлэ)

Колхозуудта нийтын шубуу үсхэбарилхэ ажалыг ехэдхэ талаар

12. Колхозуудта томо шубуудай нийтын тоо толгойг нэмэ хэмжээндэ хүргэхэ гээбэл: 1949 оной эсэстэ 130,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ, 1950 оной эсэстэ 250,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ, 1951 оной эсэстэ 500,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ болгохо.

13. Республикын колхозуудта шубуу үсхэбарилхэ ажалыг хэмжээгээрн хүгжөөхө ба тэрэниг ажахын ехэ олзото халбарил болгохын тулада республикын хүдөө ажахын Министерствыг, ВКП(б)-гэй айкомуудыг ба аймгүйсэдкомуудыг, колхозуудай правленинүүд ба эхин партийна организацинуудыг ниггэжэ уялгалха:

а) орооһото культурануудай тарилгатай бүхы колхозуудта шубуунай товарна фермэнүүдыг, ушууруудай хажууда дүтэ байгаа колхозуудта унаһан шубуудай фермэнүүдэ 1949 оной турша соо эмхидхэхэ. Инкубаторна станци дээрэнэ таханай дальбарануудыг худалдажа абаха, колхознигууд, хүдэлмэришэд ба алба хаагшдаа томо шубуудыг худалдажа абаха, мүн тахяда үндэгэ даруулжа дальбараа болгохо гэхэ мэтээр мүнөө байгаа шубуунай фермэнүүд дээрэ тогтоогдоомол даалгарины ёһоор шубуудай тоо толгойг олон болгохо хүсөөхэ;

б) шубуунай фермэнүүдтэй ба шубуунай фермэнүүдэ хая бин болгохо байгаа бүхы колхозуудта шубуунай байха байрануудыг ба дальбарануудыг тэнжээжэ томо болгохо тусхай байрануудыг дутамаггүйгөөр бариха ябадалыг хангах;

в) дунда жэшээгээр жэл соо нэгэ томо тахянда 20 килограмм орооһо, 15 килограмм хартаабха ба корнелод, 4,5 килограмм минеральна тэжээл ба бобово ногооной 4 килограмм үбэ хүртэхэ жэшээтэйгээр орооһото, шэмэ шүүхэтэ, минеральна ба витаминна тэжээлүүдэ бэлдэхэ;

г) поли дээрхи хоронтонтой тэмцэхын ба тарья хурянаһан үгүлээр орооһото минн алдахгүйн тулада хабар-зунай ба намарай үдэс поли дээрэ шубуудыг олоорн гаргажа байха, тэрэней тулада нүдэл бишыхан гэрнүүдэ бариха.

14. Улан-Удын шубуунай-инкубаторна станцины барилгыг 1949 оной сентябрийн 1-һээ хожом бэ-

шэ бариха дүүргэхын республикын хүдөө ажахын Министерствыг ба «Бурмонголгражданстрой» трестыг уялгалха.

15. Республикын хүдөө ажахын Министерствыг ниггэжэ уялгалха: а) шубуунай-инкубаторна станцинууд дээрэ 1950 онһоо эхилэн, унаһан шубуунай дальбарануудыг үсхэхэ ябадал эмхидхэхэ;

б) 1949 ондо 150,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшээр, 1950 ондо 225,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшээр, 1951 ондо 450,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшээр тахягай, нугаһанай ба галуунай дальбарануудыг республикын шубуунай-инкубаторна станцинууд дээрэ гаргажа байхыг хангах;

в) шубуунай-инкубаторна 12 шэнэ станцинуудай барилгыг эмхидхэхэ, тэрэ тоодо 1949 ондо нэгые, 1950 ондо табые ба 1951 ондо зургаае бариха.

16. Республикын хүдөө ажахын Министерствыг, ВКП(б)-гэй айкомуудыг ба аймгүйсэдкомуудыг ниггэжэ уялгалха:

а) шубуунай-инкубаторна станцинуудай дүтэ шадар үүлтэртэ шубуунай фермэнүүдтэй тоо олон болгохо, 1949 ондо 60, 1950 ондо 70 ба 1951 ондо 90 фермэ болгохо;

б) колхозно шубуунай фермэнүүд дээрэ томо шубуудыг 1949 ондо 40,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ, 1950 ондо 60,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ ба 1951 ондо 80,0 мянган толгойһоо үсөөн бэшэ болгохо;

в) аймаг бүхэндэ колхозно шубуу үсхэбарилгын 2—3 жэшээтэ фермэнүүдэ эмхидхэжэ, тэдэниг шубуу үсхэбарилхэ ажалай түрү дүй дүршэлыг дэлгэрүүлхэ ба колхозно шубуунай ажалыг эрхилэгшэдыг хургаа базанууд болгохо;

г) колхозно шубуунай ажалыг эрхилэгшэдыг бэлдэхэ ба шубуунай ажалай фермэнүүдэ даагшадые хэблэн хургаа курсануудыг аймагуудай хүдөө ажахын таһагуудай ба зооветчастигуудай дэргэдэ эмхидхэхэ.

17. Онохойн селекцион ба Онохойн овошө-үрэнэй ажахын станцинуудай дэргэдэ 5000 толгой томо шубуудай племенной шубуудай фермэнүүдэ 1949—1950 онуудай турша соо эмхидхэжэ, тэдэниг үүлтэртэ шубуудай үндэгэнүүдээр инкубаторна станцинуудыг хангаа база болгоходо зохистой гэжэ тоолохо.

II. Колхозуудай нийтын малажалай тэжээлэй базые бэхжүүлхэ талаар

18. Зунай үедэ, мүн үбэлэйшэ үедэ малыг элбэг дэлбэгээр тэжээхэ арга олгохын, тэжээлэй бата бэхи базые колхозуудай нийтын малажалдай тон богони болзор соо байгуулхын тулада республикын хүдөө ажахын Министерствыг, ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймгүйсэдкомуудыг ба ВКП(б)-гэй Обкомой пленумэй эрихэн хадаа: үбэлэй ургасын ба валова суглуулалтын дайнай урда тээхн хэмжээндэ 1949 оной турша соо хүрэлд үлүүлэн гарахын тулада, мүн 1951 ондо республика соо дунда жэшээгээр сабшалангай ургасын гектар бүридэ 14—15 центнер хүртэгэр ехэ болгохын тулада сабшалангай ба бэлшээрин газарнуудай ургасыг бүхы хэмжээгээр дээшлүүлхэ ябадалыг хангах.

Полевои ба фермэ шадарай севобородуудта тэжээлэй культурануудай тарилгыг ехэ болгохо, тарилгалам ногоонуудай, тэжээлэй корнелодуудай ба тэжээлэй орооһо, үгэхэ культурануудай ургасыг эрид дээшлүүлхэ үргэхэ.

19. Республикын хүдөө ажахын Министерствыг, ВКП(б)-гэй айкомуудыг ба аймгүйсэдкомуудыг, колхозуудай правленинүүд ба эхин партийна организацинуудыг ниггэжэ уялгалха:

а) республикын колхозуудай нийтын малажалда бүдүн тэжээлүүдэ нэмэ хэмжээтэйгээр бэлдэхэ хангах гээбэл: 1949 ондо 640,0 мянган тонно, тэрэ тоодо 400,0 мянган тонно үбэ, 1950 ондо 1000,0 мянган тонно, тэрэ тоодо 475,0 мянган тонно үбэ, 1951 ондо 1200,0 мянган тонно, тэрэ тоодо 675,0 мянган тонно үбэ;

б) республикын колхозуудта эды шэнээн талмай дээрэ үбэ хуряжа абаха гээбэл: 1949 ондо 500,0 мянган гектар, 1950 ондо 510,0 мянган гектар, 1951 ондо 530,0 мянган гектар дээрэ;

в) колхозуудай нийтын малажалда шэмэ шүүхэтэ тэжээлыг эды шэнээн хэмжээгээр бэлдэхэ гээбэл: 1949 ондо 120,0 мянган тонно, 1950 ондо 135,0 мянган тонно, 1951 ондо 170,0 мянган тонно, тэрэ тоодо жэл бүридэ 110,0 мянган тонно селос;

г) олон жэлэй ба ганса жэлэй ногоонуудай, тэжээлэй корнелодуудай ба селосно культурануудай тарилгануудыг нэмэ хэмжээндэ хүргэхэ гээбэл: 1949 ондо олон жэлэй ногоо 10,0 мянган гектар, 1950 ондо 15,0 мянган гектар ба 1951 ондо 25,0 мянган гектар, ганса жэлэй ногоонуудыг 1949 ба 1950 онуудта 20,0 мянган гектар, мүн 1951 ондо 25,0 мянган гектар; тэжээлэй корнелодуудыг жэл бүридэ 3,0 мянган гектар; селосно культурануудыг 1950 ба 1951 онуудта 2,0 мянган гектар, олон жэлэй ногоонуудай үрхнүүдэ 1949 ба 1950 онуудта 3,0 мянган гектар ба 1951 ондо 5,0 гектар хүртэхэ;

д) сабшалангыг ниггээр хайжаруулжа хэмжээ-ябуулгануудыг үггэрэхэ: хүрэн дээрхи хайжаруулжа 1949 ондо 150,0 мянган гектарта, 1950 ондо 190,0 мянган гектарта ба 1951 ондо 280,0 мянган гектарта; сабшалан дээрэнэ шугы бургаа арилгалгыг 1949 ондо 5,0 мянган гектарта, 1950 ондо 7,0 мянган гектарта ба 1951 ондо 10,0 мянган гектарта; намаг шабартай сабшалан ба бэлшээрн хатаалгыг 1949 ондо 4,5 мянган гектарта, 1950 ондо 6,0 мянган гектарта ба 1951 ондо 7,0 мянган гектарта хэ;

е) сабшалангыг уалха ба 1949 ондо сабшалангыг үтгэжүүлхэ түсэ-

бэй дүүргэгдэхэ ба үлүүлэн дүүргэгдэхэ ябадалыг хангах; уналагдаг сабшалангай талмайг 1950—1951 онуудта 120 мянган гектар болгохо ба үтгэжүүлэгдэн сабшалангуудыг 80 мянган гектар болгохын тулада уналагдаг сабшалангуудай талмайнуудыг ба үтгэжүүлэгдэн участогуудыг дам саашыг үргэдхэхэ;

ж) нийтын нэгэ толгой малда хэрэгтэй болохо бүдүн ба шэмэ шүүхэтэй тэжээлэй нормо дээрэнэ жэшээлэн бүдүн ба шэмэ шүүхэтэ тэжээлыг хэрэгтэй болохо хэмжээгээрн дүүрэн бэлдэхэ ябадалыг 1949 онһоо эхилэн хангах; тарья-хурялга эхилтэр богонихон болзор соо үбэ сабшаха ба тэжээл селосвалха хүдэлмэринүүдэ дүүргэхэ.

з) гүрэндэ уялгата ёһоор тарья тушаажа ба үрэнэй фонднуудыг хааж дүүргэнэй үлүүлээр малажалда хэрэгтэй тэжээлэй орооһоной фонднуудыг колхозуудта байгуулах.

20. Сабшалан дээрхи үбэнэй ургасыг дээшлүүлхын, тарилм ногоонуудай ба тэжээлэй корнелодуудай валова суглуулалгыг ехэ болгохын тулада колхозуудта ниггэж хайшаан дурдаха гээбэл:

а) звенонуудтай бригадануудыг, али тэжээл бэлдэхэ звенонуудыг эмхидхэд, тэжээлэй севобородуудай бүхы талмай дээрэ тарилга ба элдүүлгэ хэхэ, даагшадан сабшалангай талмай дээрэ үбэ сабшаха ба тарилм ногоонуудыг суглуулжа, селос дараа, тэрэшэлэн тэжээлэй корнелодуудай, олон жэлэй ба ганса жэлэй ногоонуудай үрэнэ тариха ажал хүдэлмэринэ тэдэ звенонуудта даалгах. Хүдэлмэрин мал, машина, хүдөө ажахын эмсэг, транспортна хэрэгсэлүүд ба тоногуудыг дутамаггүйгөөр бригадануудта ба звенонуудта тушаажа үгэхэ.

б) сабшалангыг хайжаруулжа ба унаха, сабшалангыг үтгэжүүлхэ, фермэ шадарай участогуудта тэжээлэй культурануудыг тариха ба ургуулжа сезоно ажал хүдэлмэринүүдтэ малажалай фермэнүүдтэй хүдэлмэрилэгшэдыг хабардуулжа;

в) хабар орой ба намар эртэ сабшалан дээрэ мал адуулжа ябадал сабшалангай ургасыг доошлоуддаг шалтагануудай нэгэниг байһан туладан, майн 1-һээ октябрийн 1 хүртэгэрн үе соо сабшалан дээрэ мал адуулхыг хоримжолхо, энэ гуримыг эблэһэн гэмтэй хүндые хатуу харюусалгада хабардуулжа.

Нуурин пунктнуудай ба малажалай фермэнүүдтэй дүтэ шадарх

III. Колхозуудай малажалай фермэнүүд дээрэ тэжээл бэлдэхэлгэ ба хүшэр хүндэ хүдэлмэринүүдэ механизацилха талаар

24. Тэжээл бэлдэхэлгэ дээрэ ба малажалай фермэнүүд дээрхи хүшэр хүндэ хүдэлмэрин дээрэ механизацие али болохоор үргэдхэхэ ба нэбтэрүүлхын тулада республикын хүдөө ажахын Министерствыг, ВКП(б)-гэй айкомуудыг, аймгүйсэдкомуудыг ба МТС-үүдтэй директорнуудыг ниггэжэ уялгалха:

а) тэжээл бэлдэхэлгэ механизацилха талаар, республикын колхозуудта МТС-үүдтэй хүсөөр сабшалангуудыг хайжаруулжа талаар нэмэ хэмжээндэ хүдэлмэринэ бүтээхэ гээбэл: үбэ сабшалангыг 1949 ондо 30,0 мянган гектарта, 1950 ондо 130,0 мянган гектарта ба 1951 ондо 200,0 мянган гектарта, селос даралгыг 1949 ондо 25,0 мянган тонно, 1950 ондо 30,0 мянган тонно ба 1951 ондо 50,0 мянган тонно, сабшалан ба бэлшээрнүүд дээрхи шугы бургааһануудыг үндэгөөрын хатаалгыг 1949 ондо 5,0 мянган гектарта, 1950 ондо 7,0 мянган гектарта ба 1951 ондо 10,0 гектарта, намаг шабартай сабшалан ба бэлшээрн газарнуудыг хатаалгыг 1949 ондо 4,5 мянган гектарта, 1950 ондо 6,0 мянган гектарта ба 1951 ондо 7,0 мянган гектарта;

б) тракторар үбэ сабшаха тогтоогдоомол түсэбэй ёһоор механизированнээр хурялга хэхын тулада сабшалангай талмайг бэлдэхэ үгэхэ;

в) хонин ажалай бүхы тононууд фермэнүүд дээгүүр электричест-

сабшалангыг тойруулан хашаа хорёо бариха, сабшалангыг малай гэхэхэ үгйбэхэ ябадалыг хангах;

г) тэжээл бэлдэхэхэ тусхай бригаданууд ба звенонуудай хүдэлмэрин хажуугаар, сабшалангыг хайжаруулжа хүдэлмэридэ (наг шэбхэ зөөхэ, сабшалангыг үтгэжүүлхэ, үбалууринг ябуагуудыг малтаха, мүшэр зомгоолһоо ба шугы бургааһан сабшалангыг сээрлэхэ, үбалууринг ябуагуудыг сабшалангыг унаха гэхэ мэтын хүдэлмэриг) колхознигуудыг олоорн ходоо гаргажа байха;

д) сабшалан дээрэ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай комплекс бэлдүүлхэ талаар түрүү луговодуудай дүй дүршэлыг үргэнөөр хэрэглэхэ, үбэ сабшаха болзорнуудыг ээлжлүүлхэ аргаар сабшалангуудай өндөг үрэхэхэ системэ колхоз бүхэндэ тогтоохо.

21. Колхозуудай нийтын малажалда тэжээлэй база байгуулжа хэрэгые хайжаруулхын тулада, бүдүн ба шэмэ шүүхэтэ тэжээлүүдэ бэлдэхэлгэ түсэбье дүүргэхын түлөө, сабшалан ба бэлшээрнүүдтэй ургасыг дээшлүүлхын түлөө сэхэ харюусалгыг колхозуудта—колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ, аймаг дотор—аймгүйсэдкомуой түрүүлэгшэнэртэ ба ВКП(б)-гэй айкомуудай нэгдэхэ секретарьнуудта даалгах.

МТС-тэ харьяатай бүлэг колхозуудта сабшалан ба бэлшээрнүүдтэй ургасыг дээшлүүлхын түлөө харюусалгыг МТС-эй директортэ даалгах.

22. Республикын хүдөө ажахын Министерствын аппаратта тэжээл бэлдэхэлгэ асуудалыг эрхилэхэ таһагыг эмхидхэхэ, аймагуудай хүдөө ажахын таһагуудта тэжээл бэлдэхэлгэ хэрэгые эрхилэх агрономуудай тушаалыг бин болгохо, сабшалан ба бэлшээрнүүдтэй ургасыг дээшлүүлхэ, тэдэниг зүбөөр хэрэглэхэ, колхозуудта тэжээлэй ба фермэ шадарай севобородуудыг бин болгохо талаар хэмжээ-ябуулгануудыг хүтэлбэрлэхэ ба тэдэ хэмжээ-ябуулгануудай бэлдүүлэгшэ байһаниг шалгах даалгари тэдэндэ үгэхэ.

23. Республикын колхозуудта, түбхын түрүүндэ Зэдын, Сэлэнгийн, Баргажанай, Торинн ба Кяхтын аймагуудта газар уалха хубагуудыг шэнээр бариха ба хуушан хубагуудыг хэблэн шэнэлхэхэ, малажалай фермэнүүдэ уаар хангах тушаа практика хэмжээ-ябуулгануудыг хоёр нарын турша соо хаража үзэхын республикын Министерүүдтэй Сөвөдтэ даалгах.

ВКП(б)-гэй айкомуудыг ба аймгүйсэдкомуудыг уялгалха гээбэл: 5,0 мянган толгой эбэртэ бодо малай, 15,0 толгой хонидой, 2,0 мянган толгой гахайнуудай ба 80,0 мянган толгой шубуудай байха байрыг 1949 ондо, 42,0 мянган толгой эбэртэ бодо малай, 130 мянган толгой хонидой, 5,0 мянган толгой гахайнуудай ба 120 мянган толгой шубуудай байха байрануудыг 1950 ондо, 42,0 мянган толгой эбэртэ бодо малай, 180,0 толгой хонидой, 8,0 мянган толгой гахайнуудай ба 250,0 мянган толгой шубуудай байха байрыг 1951 ондо бариха.

29. Шэмэ шүүхэтэ гол тэжээл байһан туладан һайн шанартай селосор нийтын малажалыг хангахын тулада селос дараа капитална газарнуудыг селосно башиннууд, полубашиннууд, дотороо жэгдэлгэдэн нүхэнүүд ба траншейнүүдэ) энэһэн доош бэшэ хэмжээгээр бин болгохо гэжэ республикын хүдөө ажахын Министерствыг, ВКП(б)-гэй айкомуудыг ба аймгүйсэдкомуудыг уялгалха гээбэл: 1949 ондо 5,0 мянган тоннынхне, 1950 ондо 25,0 мянган тоннынхне ба 1951 ондо 30,0 мянган тоннынхне.

30. Колхозно малажалай фермэнүүдэ болбосон түхэлтэй болгохын, мүн колхозно фермэнүүд дээрхи үйлдэбэрин ба ажабуудалай гэр байрануудыг капитална заһабарилгада оруулхын ба шэнэ барилгануудыг ехээр хэхын тулада республикын хүдөө ажахын Министерствыг, ВКП(б)-гэй айкомуудыг ба аймгүйсэдкомуудыг ниггэжэ уялгалха;

а) фермэ дээрхи гол хүшэр хүндэ хүдэлмэринүүдэ механизацилха байһаниг хараандаа абажа, типовый проектүүдтэй ёһоор колхозуудта малажалай шэнэ гэр байрануудыг бариха хэрэгые хангах;

б) малажалай шэнэ гэр байрануудыг бариханга хажуугаар колхоздо мүнөө байгаа малай байрануудыг заһабарилжа, дулаалха ба хэрэгтэй юумэнүүдээр дүрэн хангах, тигэхэ зуураа кормушкануудыг, канализаци ба вентиля-

цие хэхэдэ тусгаар анхаралаг хандуулжа;

в) малажалай гэр байрануудыг бариха ба заһабарилжа хүдэлмэри бүтээхын тулада бүхы колхозуудтэ барилгын саг үргэлжин бригдануудыг эмхидхэхэ, мүн хэрэгтэй болоһон газарнуудта барилгын материалнуудыг (модо, хирпинсэ, саман, шулуун, извэстко) бэлдэхэ ба шэрэжэ асарха тусхай бригадануудыг эмхидхэхэ;

г) модоной дархашуулыг, шулуушадые, пешэн баригшадые хүдэлжэ байһан барилга дээрнэ тус тустан колхознигуудай дулаана хурган бэлдэхыг колхозуудта хайшаан дурдаха.

31. Колхозуудай малажалай байрануудай барилгыг барилгын модоор хангахын тулада республикада тогтоогдоһон лимидэй хэмжээгээр, модо отолхо өөрн хубита газаргүй колхозуудай модо бэлдэхын тулада, аймгүйсэдкомуудай мэдүүлгэнүүдтэй ёһоор модо отолхо газарнуудыг тэдэндэ табалжа үгэхэ байхын Госпланны ба республикын Министерүүдтэй Сөвөдтэй дэргэдхи ой модоной Управление уялгалха.

32. Республикын промышленноэтин предпритиууд дээрэ колхозуудта хэрэгтэй хадаана, шэл, модо дархалха тоног, хөрөөгэй рема гэхэ мэтыг үйлдэбэрлэхэ ябадалыг эмхидхэхэ хэмжээ-ябуулгануудыг нарын болзор соо хаража үзэхын республикын Министерүүдтэй Сөвөдтэ даалгах.

33. Хүдөөдхи ба колхозно барилгануудыг эрхилэх Управление республикын Министерүүдтэй Сөвөдтэй дэргэдэ, мүн тинмэ таһагуудыг аймгүйсэдкомуудай дэргэдэ эмхидхэхэ, колхозуудта малажалай ба үйлдэбэрин бусад гэр байрануудай барилгыг, нотагай барилгын материалнуудыг бэлдэхэ ба үйлдэбэрлэхэ ябадалыг, колхознигуудыг барилгын мэргэжлүүдтэ хургаа хэрэг эмхидхыг хүтэлбэрлэхэ байхыг, колхозно ба хүдөөдхи барилгын хэмжээ-ябуулгануудай хэрэгээр дүүргэдхэ байһаниг шалгахыг тэдэндэ даалгах.

V. Совхозуудта ба гүрэнэй болон кооперативна бунд ажахынуудта малажалыг хүгжөөн дэбжүүлхэ талаар

34. ВКП(б)-гэй айкомуудыг, аймгүйсэдкомуудыг, совхозуудай директорнуудыг, гүрэнэй ба кооперативна бунд ажахынуудай хүтэлбэрлэгшэдыг ниггэжэ уялгалха:

а) совхозуудта ба туһалбарин ажахынуудта малажалай байдалыг эрид хайжаруулжа, бүхы түрэлэй малай тоо толгойг олон болгохо ба ашаг шэмьен дээшлүүлхэ, тоно, һү, мяха, нооно ба малажалай бэшэ бэшэ продуктуудыг гүрэндэ бурн ехээр тушаадаг, мүн үлтэртэ малыг колхозуудта олоорн худалдадаг болохо;

б) үбэлэй байрада байха ба түр бэлшээрлэ ябаха үедэн, бүхы түрэлэй малыг элбэг дэлбэгээр тэжээжэ боломоор үбэ тэжээлэй бата бэхи базые малажал дээрэ байгуулжа;

в) малай адуулга ба тэжээлгэ хайжаруулжа, малай хуушан байрануудыг заһабарилжа ба шэныг бариха, мүн малажалай фермэнүүд дээрэ хүшэр хүндэ гол хүдэлмэринүүдэ механизацилха ябадалыг хангах;

г) совхозуудай дан хэтэрхэйгээр нэгэ тала барһан ябадалыг өйрн сафта усдаха, тэдэниг халбарилуудта зүбөөр тааралдуулан хүгжөөн олон янзын ажахыг болгохо.

35. Совхозуудта ба туһалбарин ажахынуудта малажалыг хүгжөөхэ зорилгонуудыг шиндэхын тулада совхозуудай, гүрэнэй ба кооперативна бунд ажахынуудай директорнуудыг ниггэжэ уялгалха:

а) совхозуудай Министерствын совхозуудта малай тоо толгойг эды шэнээн болгохо гээбэл: 1949 оной эсэстэ эбэртэ бодо малай тоо толгойг 2,95 мянга, хонидой тоо толгойг 16,50 мянга ба гахайнуудай тоо толгойг 0,40 мянга болгохо, 1950 ондо эбэртэ бодо малай тоо толгойг 3,45 мянга, хонидой тоо толгойг 21,50 мянга ба гахайнуудай тоо толгойг 0,45 мянга болгохо, 1951 ондо эбэртэ бодо малай тоо толгойг 4,50 мянга, хонидой тоо толгойг 24,00 мянга ба гахайнуудай тоо толгойг 0,50 мянга болгохо;

б) гүрэнэй ба кооперативна бунд ажахынуудай туһалбарин ажахынуудта малай тоо толгойг эды шэ-

нээн болгохо гээбэл: 1949 оной эсэстэ эбэртэ бодо малай тоо толгойг 5,64 мянга, хонидой тоо толгойг 10,30 мянга ба гахайнуудай тоо толгойг 3,01 мянга болгохо, 1950 ондо эбэртэ бодо малай тоо толгойг 6,16 мянга, хонидой тоо толгойг 11,82 мянга, гахайнуудай тоо толгойг 4,01 мянга болгохо ба 1951 ондо эбэртэ бодо малай тоо толгойг 7,37 мянга, хонидой тоо толгойг 14,15 мянга, гахайнуудай тоо толгойг 5,51 мянга болгохо;

в) совхозуудай Министерствын, маханай ба һүнэй промышленноэтин Министерствын ба галадын худалдаа наймаанай Министерствын совхозуудта 1949 он соо 2,81 мянган гектарта, 1950 ондо 3,14 мянган гектарта ба 1951 ондо 4,17 мянган гектарта олонжэлэй ба ганса жэлэй ногоонуудыг, тэжээлэй корнелодуудыг, бахчева ба селосно культурануудыг тариха;

г) мяха һүнэй промышленноэтин Министерствын ба галадын худалдаа наймаанай Министерствын совхозуудта 1949 он соо 18300 тонно, 1950 ондо 27520 тонно ба 1951 ондо 30040 тонно үбэ бэлдэхэхэ, малыг концентрированнэ тэжээлээр хүсэд дүүрэнээр хангах, мүн сабшалан ба бэлшээрнүүдтэй ургасыг болон гэндхи ногооной шанарыг һайн болгохын тулада тэдэниг хайжаруулжа хэмжээ-ябуулгануудыг үргэнөөр бэлдүүлжэ;

д) нэгэ хаамхай үнэндэ 6 тонно ба поршонхотой нэгэ гахайда 10 тонно хүртэхэ жэшээтэйгээр шэмэ шүүхэтэ тэжээлэй бэлдэхэ хангахын, тэжээлэй корнелодуудай, хартаабхын, бахчева ба селосно культурануудай ургасыг нээдэ дээшлүүлхэ, малда хэрэгтэй болохо тэжээлэй орооһыг дүүрэнээр хангах;

е) тэжээлэй корнелодуудыг, хартаабха ба селосны зүбөөр хадгалхын тулада, тэрэшэлэн гэмт хоролгыг бага болгохын тулада корнелодуудыг хатаалжа байрануудыг, селосно башиннуудыг, хад башиннуудыг ба цементированнэ нүхэнүүдэ бин болгохо.

СССР-эй Министрүүдэй Сөвөдэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй баталан абанан колхозно ба совхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөхэ гурбан жэлэй (1949—1951 онуудай)

түсэбые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай (1949 оной июнин 13—14-дэ болоһон ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой 5-дахи пленумэй тогтоол)

(Түгээлэ)

VI. Малажалдахи племенной хэрэгтэ найжаруулха талаар

36. Колхозууд ба совхозуудай малажалдахи племенной хүдэлмэринэ эрид найжаруулха тушаа яаралтай хэмжээнүүдэе абыхынь республикын партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органууднаа ВКП(б)-гэй Обкомой пленум эри-тэ.

Энээнэй тулада ашаг шэмэ ехэтэй племенной малые ехээр үсхэбэрлжэ, хүдөө ажыхын адуу малые шэлэжэ үсхээнэй ашаар ашаг шэмэ багатай эмэ малые үйлтэр хайнтай эр малда олоорын табинанай ашаар, мүн энэнтэй нэгэн доро малые адуулха ба тэжээхэ услови-нуудые найжарууланай ашаар тэдээнэй тоо толгойе олошоруулан найжаруулха хэмжээ-ябуулгануудые ойрын жэлүүдтэ бэлдүүлхэ.

37. Мяха, тоһо, һу абалгые ехэ болгохын, нарин ба шэрүүбтэр нооһо, шанар хайнтай арна ба малажалдай бэшэ бэшэ продуктуудые ехээр абыхын тулада, тус бүри аймагуудай байгаалин ба экономическэ эрхэ байдлуудые эрхим байнаар хэрэглэхын тулада республикын колхозууд ба совхозуудай малажалда нимэ шэглэлые олгохо гэбэл:

эбэртэ бодо малда—мяха, һу ба йматга мяха үгээ шэглэл олгохо. Тингэхэ зуураа, Ахын, Баунтын, Хойто-Байгалай аймагууднаа ба Закаменай аймагай зарим колхозууднаа бэшэ тээхи бүхы аймагуудай симментальска үлгэртэе ба тэрээнэй метисүүдэе үсхэхэ. Дурсагдагша дүрбэн аймагуудта йматгай үлгэртэй, мяханай малые үсхэхэ шэглэл абаха. Гадна, Ахын ба Закаменай аймагуудта барлаг ба хайнаг үсхэдэг байха;

хонин ажалда—нарин ба шэрүүбтэр нооһотой хони үсхэбэрлжэ шэглэл олгохо. Гадна, Ахын, Баунтын, Хойто-Байгалай аймагууднаа бэшэ тээхи бүхы аймагуудай йматгай хонидойн 50 процентнээ үсхэн бэшээр нарин ба шэрүүбтэр нооһотой хонидой үлгэр бин болгохын тулада, нарин нооһотой хони үсхэхынгээ хажуугаар нарин нооһотой хонидые нотагай үлгэртэй хонидой шүһиень холтосолдуулан үсхэхэ. Тингээд, дурсагдагша гурбан аймагуудта мяха ба шэрүүн нооһо үгэдэг манай эндэхи хонидые үсхэбэрлжэ байха;

ямаа үсхэбэрлжэ ажалда—Дон йадалай хөвөртэй-һүтэй ямаа ба тэдээнэй метисүүдэе республикын бүхы колхозуудта үсхэбэрлжэ шэглэл олгохо; гахай үсхэбэрлжэ—республикын бүхы аймагуудта ехэ өхөтэй ба дунда зэргын өхөтэй болторн шажажа, томо сагаан үлгэртэй гахайнуудые ба тэдээнэй метисүүдэе үсхэбэрлжэ шэглэл олгохо.

38. Республика дотор үсхэгдэдэг үлгэрүүдэй ажахыда туйтай шарнуудынь колхозуудта ба колхознигуудта үргэнөөр ойлгуулжа үгэ-

хынь республикын хүдөө ажыхын Министерствые ба аймгүйсэдкомуудые уялгалха. Тэрээнэй үндэһэн дээрэ колхоз бүхэндэ үсхэгдэхэ үлгэрүүдые шэлэжэ олохые ба үлгэртэй районированин энээнэй урда тээ абтанан түсэбтэ зохимжотой хубиллануудые оруулхые республикын хүдөө ажыхын Министерствые ба аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

39. Республикын хүдөө ажыхын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймгүйсэдкомуудые нимэ юумэ хангахынь уялгалха:

а) мүнөө байгаа племенной фермэнүүдэй хүдэлмэринэ найжаруулха, аймаг бүхэн 1951 ондо племенной азарга гахайнуудые хэрэгтэй зэргээр үсхэхэ арга боломжотой байхын тулада шэнэ племенной фермэнүүдые эмхидхэхэ;

б) хүдөө ажыхын адуу малнуудые искусственнаар үржүүлхые колхозуудта үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, 1949 он ба хойшо хойшонгай жэлүүдтэ колхоз ба пункт бүхэндэ хүдөө ажыхын малнуудые искусственнаар үржүүлхэ түсэбые заабал дүүргэхэ ябадалые туйлгалха;

в) бүхы племенной фермэнүүд дээрэ үйлдбэрлин-зоотехническэ бүридхэлые табихые, эбэртэ бодо мал, хонид ба гахайнуудай племенной дансануудые бүхы аймагуудта йэргэн бин болгожо, тэдээн соо зүбөөр бэшэжэ байхые;

г) аймагай ба республиканска малажалдай выставкэнүүдые жэл бүри үнгэргэжэ, малай ашаг шэмые найжаруулха ба племенной малажалые хүгжөөхэ талаар колхозуудай туйланан амжалтануудые үргэнөөр харуулжа байхые.

40. Колхозуудта ба совхозуудта буха, хуса ба азарга гахайнуудай ветеринарно-зоотехническэ шалгалтые жэл бүри үнгэргэжэ, племенной хэрэгтэ хэрэглэгдэхэ шадаха байханын тухай үнэмшэлые харьяага ажайнуудтанг үгэжэ байхые республикын хүдөө ажыхын Министерствые, аймгүйсэдкомуудые ба совхозуудай директорнуудые уялгалха.

41. Племенной хүдэлмэри эмхидхэхые, колхозуудта, совхозуудта ба бүхы зургаануудай туйлбаринн ажайнуудта племенной малые зүбөөр хубаарилхын ба хэрэглэхын хойноһоо гүрэнэй хинналта табиха байхые республикын хүдөө ажыхын Министерствые ба тэрээнэй нотагай органуудта даалгалха.

42. Торин, Зэдын ба Сэлэнгын аймагуудай колхозуудтай хонинной фермэнүүдэй база дээрэ шэрүүбтэр нооһотой хонидой госплемрассаднигые эмхидхэхэ тушаа, «Эрдэм» совхоздо хөвөртэй ямаадай ба томо сагаан үлгэртэй гахайнуудай племенной фермэнүүдэе эмхидхэхэ тушаа хэмжээ-ябуулгануудые хаража үзэхые республикын Министрнүүдэй Сөвөдтэ даалгалха.

VII. Малажалы зоотехническэ ба ветеринарнэ талаар хангалгы найжаруулха тушаа

43. Республикын хүдөө ажыхын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймгүйсэдкомуудые ингэжэ уялгалха:

а) малажалы зоотехническэ ба ветеринарна талаар хангалгы эрид найжаруулха хэмжээнүүдэе абаха. советскэ зоотехническэ наукин туйллануудые, малажал дээрэхи түрүү дүй дүршэлые колхозуудай ба совхозуудай ажалай практикада бүхы хэмжээгээр нэбтэрүүлжэ;

б) аймагай ветеринарна эмнэлгын газартайгаар централна зооветучастогые 1949—1950 онуудта аймаг бүхэндэ эмхидхэхэ;

в) аймагууд дотор зооветеринарна зургаануудай ямараар хубаарилдан байгуулагдаһаниен энэ оной августын 1 болтор хаража үзөөд, территория болон малай тоо толгойе дараандаа абалсан, тэдэ зургаанууды зүбөөр хубаарилан табиха хэмжээгээр абаха;

г) 1949—1950 онуудта колхозно ветеринарна пунктнуудые эмхидхэхэ, колхозой зөөрөү шухала гэр байрнууд, эжмэжэ түхээрлэгүүд

ба кадрнуудые тэдэ пунктнуудта бин болгохые олон малтай колхозуудта найшаан дурдаха;

д) аймаг соохи бүхы ажайнуудта малые адуулха ба тэжээхэ талаар зоотехническэ болон ветеринарна гуримуудые сахихын хойноһоо гүрэнэй контролёр байһан тулада аймагай хүдөө ажыхын туйлгануудай главна зоотехникүүдэй ба главна ветврачуудай үүргэ ба харюусалгые дээшлүүлхэ.

44. Республикын хүдөө ажыхын Министерствые ба «Советснабай» Бурят-Монголой конторые ингэжэ уялгалха:

а) зооветеринарна участогуудые ба колхозуудые хангаха хэрэгтэ найжаруулхын тулада Хорин, Торин ба Баргажанай аймагуудта ветеринарна аптекенүүдые нээхэ;

б) лабораторна түхээрлэгүүдые, медикаментүүдые, дезинфекци хэжэ хэрэгсэлүүдые ба ветеринарно-зоотехническэ хангалгын бусад зүйлсүүдые хэрэгтэй зэргээрч талдуулангүйгөөр республика дотороо асаржа байха.

VIII. Малажалай кадрнуудые бэлэдхэхэ, малажалай фермэнүүдтэхи ажалые эмхидхэхэ ба түлэхэ талаар

45. Колхозно малажалай кадрнуудые бэлэдхэхэ, мүн курс дүүргэнэн ба дунда һургаал абанан мэргэжэлтэдые һельбэн һургаа хэрэгтэй тусгаар удхашанартай байһаниен хараандаа абажа, республикын хүдөө ажыхын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймгүйсэдкомуудые ингэжэ уялгалха:

а) нитын мэргэжэлтэй кадрнуудые (фермэнүүдэе даагшанарые, баалшадые, мал адуулагшадые, гуадашадые, хони адуулагшадые, гахайшадые, шүбүүншадые) һургаа ба һельбэн һургаа хэрэгтэе колхозуудташые, мүн аймагай хүдөө ажыхын туйлгануудай ба зооветучастогуудай дэргэдэхи курсуудташые найжаруулха;

б) малажалай мэргэжэлтэдэй, түбхын түрүүндэ колхозуудта, зооветучастогууд дээрэ, зооветпунктнуудта ба ветеринарна эмнэлгын газарнуудта хүдэлжэ байгаа зоотехникүүд ба ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэмые дээшлүүл-

хэ боғони болзорой курсануудые Бурят-Монголой Зооветеринарна институтдай дэргэдэ нээхэ.

46. «Колхозуудта ажалые эмхидхэхэ, бүтээсые дээшлүүлхэ ба ажалай түлөөные гуримуулха хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Сөвөдэй 1948 оной апрелин 19-эй тогтоолтой хүсэд тааралдуулан, колхозно малажалай фермэнүүд дээрэ ажалые эмхидхэхэ ба түлэхэ ябадалые хангахые республикын хүдөө ажыхын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

47. Малажал дээрэ, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлжэ байгаа колхознигуудай ажалай нэмэлтэ түлбэри тухай шэнэ дүримые нитын малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбтэ үндэһэлһэн зорилгонуудтай тааруулан зохёжо, энэ оной июлин 1 хүрэтэр СССР-эй Министрнүүдэй Сөвөдэй баталамжада табихые республикын Министрнүүдэй Сөвөдтэ даалгалха.

IX. Малажалай талаар научна шэнжэлэлгын хүдэлмэри тушаа

48. Мичуринска һургаалай үндэһөөр, мүн В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзная хүдөө ажыхын наукануудай Академинин августовска сессинин шиндхэбэринн ёһоор, малажалай талаар научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринэ үргэнөөр ябуулхые, тэрэһэлһэн малажалай талаар наука ба практикын туйллануудые колхозууд болон совхозуудай ажалай практикада нэбтэрүүлхые республикын хүдөө ажыхын Министерствые, малажалай талаар Бурят-Монголой туршалгын станцие, республиканска ветеринарно-туршалгын станцие, Бурят-Монголой зооветеринарна институтые, Онохойн гүрэнэй селекционн станцие, Онохойн меллиоративно-туршалгын станцие болон культура ба экономикын научно-шэнжэлэлгын институтые уялгалха.

49. Республика соохи хүдөө ажыхын научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай, туршалгын станциуудай ба һургуулинуудай үмэнэ доро дурсагдагша гол зорилгонуудые табиха:

а) мичуринска биологическа наукин үндэһөөр, мүн малажалдахи түрүү дүй дүршэлые нитэлһэнэй ашаар малые түргэнөөр олошоруулха ба ашаг шэмые дээшлүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёхо;

б) республикын колхозууд ба совхозуудта малые метизацияла асуудалые шэнжэлэн үзэхэ, ехэ ашаг шэмэтэй ба эбэртэ бодо малнуудай ба хонидой манай эндэхи эрхэ байдалуудта даданги шэнэ үлгэртэе бин болгохо, мүн гахайнуудай үржэхэ ба мяха өөхэ үгэлгые ехэдхэхэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёон бэлдүүлхэ;

в) адуу мал, илангада тугал ба хурьгадай үбшэлтэ ябадалтай тэмсэхэ хэмжээнүүдэе зохёхо, хүдөө ажыхын малнуудые бруцеллэз үбшэһөө уридшалан һэргылхэ тарилга хэхэ шэнэ методүүдэе нэбтэрүүлхэ;

г) республика дотор сабшалан ба бэлшээрнүүдэй ургасны дээшлүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёхо; тус тус аймагуудай эрхэ байдлануудта тааруугаар сабшалангые уналха аргануудые, нормонуудые ба болзорнуудые шэнжэлэн үзэхэ, намаг шабарые хатааха ба уналгадаг сабшалангые ехэ болгохо, бэлшээринн газарнуудые уналтай болгохо ба малай фермэнүүдэе унаар хангаха хэмжээ-ябуулгануудые зохёхо;

д) республикын газарай хүрхэндэ ба сагай уларидта таатай олонжолэй бовобо ба залаата ногоонуудай шэнэ сортнуудые бин болгохо, ногоонуудай тэжээлэй корнелюудай ба силосно культурануудай үрхэнүүдэе үргэнөөр ургуулжа хэмжээ-ябуулгануудые, мүн тэжээлэй культурануудай ургасны дээшлүүлхэ агротехническэ аргануудые зохёон бин болгохо;

е) республикын талата аймагуудта поли халхалжа модонуудые тариха, полөөвэй ба фермэ шадарай травопольно зүб севообородые түргэнөөр ашаглан хэрэглэхэ хэмжээ-ябуулгануудые шэнжэлэн зохёхо.

50. Научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринэ эрид найжаруулхынь ба станцинуудай туршалгын ажайнуудые газараряалангай травопольно системые дүүрэнээр ашагладаг жэшээтэ ажайнууд ойрын жэлүүдтэ болгохо тушаа хойшоолуулангай хэмжээнүүдэе абыхынь республикын хүдөө ажыхын Министерствые ба хүдөө ажыхын туршалгын эмхи зургаануудай директорнуудые уялгалха.

51. Малажалай талаар Бурят-Монголой туршалгын станцие ба республиканска ветеринарно-туршалгын станцие бариха ба техническэ хэрэгсэлээр хангаха, ойрын 2—3 жэлүүдтэй турша соо тэдээнине научно-шэнжэлэлгын жэшээтэ эмхи зургаанууд болгохо хэм-

жээ-ябуулгануудые хаража үзэхынь республикын Министрнүүдэй Сөвөдтэ даалгалха.

52. СССР-эй бэлэдхэлүүдэй Министерствын БМАССР-тэхи түлөөлэгшые, ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгүйсэдкомуудые ингэжэ уялгалха:

а) малажалай продуктуудые гүрэндэ саг соонь уялтаа ёһоор тушааха талаар колхозууд болон бусад ажайнуудай гүрэнэй жаяр заршамые шангаар сахижа байхые хангаха;

б) мяха, һу, үндэгэ, нооһо, арна гэхэ мэтые гүрэндэ уялтаа ёһоор тушааха талаар республикын дунда зэргын нормотой тааралдуулан, тушаалта ашагдаха газарайн талмай дээрэһээ хаража үзөөд малажалай продуктуудые тушааха деференцированин нормонуудые колхозуудта тогтоохо;

в) дундаһаа доошо шадалтай гү, али правительствын тогтоон хэмжээнһээ доошо шгнүүртэй малые колхозууднаа гүрэндэ тушаажа абыхынь бэлэдхэлэй организацинуудта хоримжолхо.

53. СССР-эй бэлэдхэлүүдэй Министерствын БМАССР-тэхи түлөөлэгшые ба бэлэдхэлэй организацинуудые (Заготскот, Маслопром) ингэжэ уялгалха:

а) малые шахаха, бэлшээжэ таргалуулха ба бэеһынь хүсөөхэ даалгабаринуудые дүүргэхэ. Бэлэдхэлээр абтанан малай адуулгые гуримуулха, мал тушааха абаха ба шахажа таргалуулха пунктнуудые зохистой тааруу болгохо, тэдээнине олошоруулха;

б) сепараторна пунктнууд ба тоһоной заводуудай һаагдаһан һүе тойрон абажа суглуулгые нилээд үргэдхэһын тулада һу абаха пунктнуудай тооо шэнээр хаража үзэхэ;

в) тоһо, сыр ба һүнэй бусад продуктуудай шанарые найжаруулха хэмжээ абаха, 1949 ондо эрхим сортын тоһо 75 процентнээ ба сыр 60 процентнээ доошо бэшэ, 1950 ондо эрхим сортын тоһо 80 процентнээ ба сыр 65 процентнээ доошо бэшэ, 1951 ондо эрхим сортын тоһо 85 процентнээ ба сыр 70 процентнээ доошо бэшэ буйлуулан гаргаха хэмжээнүүдэе абаха;

г) заводууд болон һу абадаг пунктнууд дээрэ тоһо ба һүнэй бусад продуктуудые хадагалха ябадалые гуримуулха, хольн заводууд дээрэ байһан тоһо ба бусад продуктуудые зунай үгэдэ тэндэһэнэе гаргажа абаха ябадалые эмхидхэхэ;

д) һүе даб түрүүшээр хадагалха ба буйлуулхын тулада фермэ дээрэхи һүнэй гэрые эмхидхэн бин болгохонь, мүн тоһоной ба сыр бариха заводуудые байгуулха ба түхээрхэдэ колхозуудта практика туһаламжа үзүүлхэ.

54. Малажалай дүрбэн фермэнүүдтэй — тогтоодомол тоотой малнуудтай аад, эбэртэ бодо малай, хонинной, гахайн ба шүбүүнэй фермэнүүдтэй колхозуудай колхознигуудта мяха, һу ба нооһо гүрэндэ тушааха нормонууд 1950 онһоо ахилээд 10 процентээр бага болгодохо юм, харин тэды зэргын фермэнүүдгүй ба тэды шэнээн толгой малгүй колхозуудай колхознигуудта гүрэндэ мяха, һу ба нооһо тушааха нормонуудынь 10 процентээр нэмээгдэхэ юм гэжэ колхознигуудта үргэнөөр ойлгуулхые ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

малажалы хүгжөөн дэбжээхэ хэрэг хадаа мүнөө болоод байхада хүдөө ажыхы хүгжөөхэ талаар парти ба гүрэнэй урда байга; централна зорилго мүн байһынь хараанда абаха. Энээнэй тулада:

а) малажал дээрэ саг үргэлжэ ажаллахын тулада, тэндэ коммунистууд ба комсомолуудые ал болохо олоорын табиха, болохо болохо газарнуудта малажалай фермэнүүд дээрүү партийна ба партино-комсомольско группануудые бин болгохо, тэдээнэй үдэр бүрийн хүдэлмэридэ практическэ туһаламжа үзүүлхэ;

б) малшадай дунда хүдэлмэри абуулхын тулада коммунистууд ба комсомолуудай дундаһаа, хүдөөгэй интеллигенциин эрхим хубыһаа эрхим агитаторнуудые томилхо. Хөөрөлдөөнүүдэе, газетэ уншалгануудые ходо үнгэргэжэ байха ба малажалай фермэнүүд дээрэ ханын газетнүүдэе гаргажа байха ябадалые хангаха;

в) малажалай фермэнүүд ба гүүртэнүүд дээрүүр хүдэлмэрилжэ байгаа колхознигуудай ба совхозуудай хүдэлмэрилжэһэдэй дунда аймагай партийна, советскэ ба комсомольско организацинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилжэһэдэй политическэ элидхэлүүд ба хөөрөлдөөнүүдэе түргэ түргэнөөр хэжэ байхынь туйлаха.

56. ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгүйсэдкомуудые, колхозуудай правлиннуудые ба совхозуудай директорнуудые, мүн эхин партийна организацинуудые ингэжэ уялгалха:

а) малажалай хүдэлмэрилжэһэдэй культурно-ажайнуудай условиудые найжаруулха, тэдээнине һайн гэр байраар хангаха. Малажалай фермэнүүд ба гүүртэнүүдэй дэргэдэ улаан булангуудые бин болгожо, тэдэниен радиоприемнигуудар, библиотекэнүүдэе, газетэ, нүүдээр, журналуудар, культурна хэрэгсэлнүүдэе хангаха;

б) колхозуудай, мүн малажалай фермэнүүд болон гүүртэнүүдэй хүдэлмэрилжэһэдэй дунда социалистическэ мэрысөө үргэнөөр эмхидхэн, дэлгэрэнгүгээр тэрээнэй ябасые харуулха, малажалдахи түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр тараан нэбтэрүүлхэ хэрэгые эмхидхэхэ.

57. Малажалы хүтэлбэрлжэ талаар эхин партино-ажаинуудай хүдэлмэринэ найжаруулхынь, малажалы хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ тэдээнэй үүргэ ба харюусалгые дээшлүүлхынь ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалха.

58. Колхозно ба совхозно ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбтэй дүүргэлгые эмхидхэхын түлөө, аймаг, колхоз ба совхоз бүхэндэ малажалай байдалтай түлөө республикын бүхы партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органуудай харюусалгые үргэхынь, малажалай талаар партийна ба советскэ органуудай гаргаһан шиндхэбэринүүдэй дүүргэлгын шалгалта шангадхынь ВКП(б)-гэй Обкомой бюросе пленум уялгалха.

59. Колхозууд ба совхозуудай малажалы хүтэлбэрлжэ хэрэгтэ байһан дутагдалнуудые эрид үгы хэхынь, малажалы хүгжөөхэ гурбанжэлэй түсэбтэй дүүргэлгые республика дотороо оперативнаар ба нарин нигтаар эмхидхэхынь ВКП(б)-гэй Обкомой бюросе, республикын Министрнүүдэй Сөвөдые ба хүдөө ажыхын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

Колхозно ба совхозно нитын ашаг шэмэтэ малажалы хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые колхоз ба совхоз бүхэндэ болзорноон урда дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө хамаг хүсэ шадалаа үгэхые бүхы коммунистууд ба комсомолуудые, эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудые, совхозуудай ба МТС-үдэй хүдэлмэрилжэһэдые, республикын хүдөө ажыхын мэргэжэлтэдые ВКП(б)-гэй Обкомой пленум урлална.

ОМОЛЕНСКОЕ ОБЛАСТЬ. Первомайска һүнэй совхозой бригадир М. П. Яськина үнээрлжэ жэдэ 55 һаамхай үсөөдһөө дунда зэргээр 4 мянган килограмм һу һаанан байгаа. Төрө тооло 16 үсөөдэй үнөөжэ бүтһөө 5740 килограмм һу һаанан байха юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир М. Н. Лыкина (вүүн гарһаа) һаагшэ П. Д. Шитенковаһаа һу тушаан абажа байха.
ТАСС-эй фотохроникой

М. ГОРЬКИЙ

ДАНКО ТУХАЙ ҮЛҮГЭР

Далай дээрээ багларгара хара, хувдэ шанартай, шэрүүн хаяатай, уулын хара норгандил үлэн дэгдэж, тала худар мүлхнэ...

«Тингэжэ хэлэн үгэн тэдэниэ бүри ехээр суралдуулба. —Ши үхэхэ! Ши үхэхэ!— гэж тэдэнэр хашхараалдаба.

«Тингэжэ хэлэн үгэн тэдэниэ бүри ехээр суралдуулба. —Ши үхэхэ! Ши үхэхэ!— гэж тэдэнэр хашхараалдаба.

АМЕРИКАНСКА ЖУРНАЛАЙ АНКЕТЭДЭ ХАРИУ

«Танай орон Америкэдэ дурегүй гэшэ гү, тинхэдэ та Америкын болбосорол тухай юу бодонот?— гэжэ асуунат.

Иймэ асуудалнуудыэ нимэ Фор-мотойгоор табинан ушар соошье, американска янзаар түбөөгүйгөөр ехэдхэн ба хөөргээн зүйл бии байна.

«Урда нэгэн сагта газар дэлхэй дээрэ нэгэ аймаг зон нуулан гэжэ. Эдэ хүнүүдэй байн газарыэ гурбан талаанаан хүнэй ябахагүй ой тайга, нүгэдэ нэгэн талаанаан — уужам тала байгаа нэгэ гэжэ.

«Данко тэдэнэ дахуулан ябаба. Харанхы балай, алхам бүриднэй үжэнгир намагай бур шабар элбэг боложо, хүнүүдыэ хүхэнэ, шэгүү ой модод ханатан харгынь хаана.

«Шэгүү ба дүли балай ой тайга барагдажа, арадан үлбэ. Бороодо угаагдан ариун сөбөр агаар ба наранай гэрэлэй ехэ далайда Данко хүн зонтобо гэб гэнтэ гаража ербэ ха.

ФУТБОЛ

Улан-Удынхидэй шэнэ илалта

Июнин 16-да БМАССР-эй 25-жэлэй нэрэмжэтэ стадион тээшэ хаана яанааа хүн зон субана. Эндэ Улан-Удын «Локомотив»-1 ба Красноярска хизаарай «Динамо» гэжэ футболбо командануудай хоорондо Российска федерациин түрү нуури эзэлхын түлөө футболно матч болохо байгаа.

МҮНӨӨДЭР КИНОТЕАТРУУДА
«Прогресс» — «Үнөөгөө абалга»
«Эрдэм» — «Партияна билет»
Мичуринай нэрэмжэтэ, Бурят-Монголой ур-жэмэсэй станица хадаа эсэгүүдэй, полиморф, капсулын рассада, мүн нуулаха хэли, вични ба үрхэнэй хартааба хондо худалдахан.